

**Commentariorvm, Ac Dispvtationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Disp. CLXX. Quid sit missio diuinæ personæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

QVÆST. XLIII.

& voluntatem agendorum, cum generando. Vel potius referendum est ad Christum, secundum humanam naturam.

Ad tertium dicendum, quod sicut eadem essentia, que in patre est paternitas, in filio est filiatio: illa eadem est potentia, qua pater generat, & qua filius generat, & qua filius generatur. Vnde manifestum est, quod quicquid potest pater, potest filius: non tamen sequitur, quod possit generare, sed mutatur quid in ad aliquid. Nam generatio significat relationem in diuinis. Habet ergo filius eandem potentiam quam pater, sed cum alia relatione. Quia pater habet eam, ut dans. Ethoc significatur, cum dicitur, quod potest generare. Filius autem habet eam ut accipiens. Et hoc significatur, cum dicitur, quod potest generari.

Conclusio est affirmans: circa quam & totum articulatis differuimus supra dif. 169.

QVÆSTIO XLIII.

De Missione diuinarum personarum.

DEinde considerandum est de missione diuinarum personarum. Circa hoc queruntur octo.

ARTICVLVS I.

Virum aliqui persona diuina conueniat mitti.

Ad primum sic proceditur. Videatur, quod personæ diuinæ non conueniat mitti. Missus enim minor est mittentre. Sed una persona diuina non est minor alia. Ergo una persona non mittitur ab alia.

2. Præterea. Omne quod mittitur, separatur a mittente. Vnde Hieronymus dicit super Ezech. Quod coniunctum est, & in corpore uno copulatum, mitti non potest: sed in diuinis personis nihil est separabile, ut Hilar. dicit, ergo una persona non mittitur ab alia.

3. Præterea. Quicumque mittitur ab aliquo loco discedit, & ad aliquem locum denouo vadit. Hoc autem diuinæ personæ non conuenit, cum ubique sit. Ergo diuinæ personæ non conuenit mitti.

Sed contra est, quod dicitur Ioan. 8. Non sum ego solus, sed ego & qui misit me pater.

Respondeo dicendum, quod in ratione missionis duo importantur. Quorum unum est habitudo missi ad eum, a quo mittitur. Aliud est habitudo missi ad terminum ad quem mittitur. Per hoc autem, quod aliquis mittitur, ostenditur processio quædam missi a mittente: vel secundum imperium, sicut Dominus mittit seruum, vel secundum consilium, ut si

ARTIC. I.

335

consiliarius mittere dicatur regem ad bellandum: vel secundum originem, ut si dicatur, quod flos emititur ab arbore. Ostenditur etiam habitudo ad terminum ad quem mittitur, ut aliquo modo ibi esse incipiat: vel quia prius ibi omnino non erat, quo mittitur: vel quia incipit ibi aliquo modo esse, quo prius non erat. Missio igitur diuinæ personæ conuenire potest secundum quod importat ex una parte processionem originis a mittente. Et secundum quod importat ex alia parte nouum modum existendi in alio. Sicut filius dicitur esse missus a patre in mundum, secundum quod incepit in mundo esse per carnem assumptam: & tamen ante in mundo erat, ut dicitur Ioan. I.

Ad primum ergo dicendum, quod missio importat minorationem in eo, qui mittitur, secundum, quod importat processionem a principio mittente, aut secundum imperium, aut secundum consilium: quia imperans est maior, & consilians est sapientior. Sed in diuinis non importat nisi processionem originis, quæ est secundum æqualitatem, ut supra dictum est.

Ad secundum dicendum, quod illud quod sic mittitur, ut incipiat esse, ubi prius nullo modo erat, sua missione locatim mouetur. Vnde oportet, quod loco separetur a mittente. Sed hoc non accidit in missione diuinæ personæ, quia persona diuina missa, sicut non incipit esse, ubi prius non fuerat, ita nec definit esse ubi fuerat. Vnde talis missio est sine separacione, sed habet solam distinctionis originis.

Ad tertium dicendum, quod obiectio illa procedit de missione, quæ sit secundum motum localem, quæ non habet locum in diuinis.

Conclusio est: missio conuenire potest alicui persona diuina, secundum quod ex una parte denotat processionem originis a mittente: ex alia vero nouum modum existendi alicui, quod dicitur mitti. Ex hac conclusione facile colligemus sententiam Doctoris sancti, quæ cum alijs late examinabimus sequentia disputatione.

DISPUTATIO CLXX.

quid sit missio diuinæ personæ.

Varia sententia Scholasticorum, cap. I.

Missionem solum esse aeternam processionem connotato est, fidei temporali, verior sententia est, 6. 2.

Corollaria praecedentis opinionis, 6. 3.

CAPUT I.

Varia sententia Scholasticorum.

Explícata semel nature & definitione missio, reliqua, quæ in hac questione disputat s. Thom. facile illustrabuntur: ignorata namque

vera

vera rei definitione, cætera, quæ inde sequuntur, ignorari necesse est. Verum de natura missionis Scholastici varie sentiunt.

Prima sententia est *Magistris in 1. distin. 15. vbi loquens de donatione, quia datur Spiritus sanctus ait, nihil aliud esse, quam operationem Dei extra seipsum circa creaturas: idemque sentire videtur de missione; cumque doceat, viam quamque personam ab alia posse donari, sic etiam putat, ut non quamque ab alia, & à se ipso posse mitti. Subditam ex sententia Augusti nusquam legi Patrem missum fuisse ab alia persona, vel à se ipso, sed huius nullam rationem assignat. Imo ipse Augustus, qui de Trinit. cap. 5. docet, filium dari a seipso, & mitti ab Spiritu sancto, nunquam reddit rationem, ob quam Spiritus sanctus non dicatur mittere Patrem, aut quare Pater non mittat seipsum. Ceterum 4. de Trinit. cap. 20. aliquam contendit rationem adducere, vi infra dicemus. Ego vero non dubito secundum hanc sententiam Magistri aperte colligi, Patrem mitti à seipso: siquidem missio nihil aliud est, quam operatio extra Deum, secundum quam nouò modo incipit esse, aut apparet persona in creatura; quinmo, si filius mititur à Spiritu sancto, non video, cur etiam Pater mitti non possit ab eo.*

Ex Bon. ad missio-
nem non est ne-
cessaria au-
thoritas in-
mittente
respectu
missi.

Secunda opinio est, Bonavent. in eadem dist. part. 1.
quest. 2. & 4. vbi trans sententiam Magistri de-
fendat, affirmat, ad missio- nem non esse necessaria
authoritatem in mittente respectu missi, sed fo-
lau processionem persona missi, & manifesta-
tionem eius in tempore, dicit vero processionem
absolute esse necessariam, non quidem processio-
nem a persona mittente, sed a quacumque alia. Qua-
re, inquit, persona producens potest a se ipsa, vel
ab alia quacumque mitti, si a se ipsa, vel a quacumque
alia manifestetur: cumque Pater a nullo procedat,
etiam si a seipso, vel ab alia persona manifestetur,
neque a se ipso, nec ab alia persona mutatur. Id
2. probat ex August. 4. de Trinit. cap. 20. circa medium,
vbi scicatur, **sicut natum esse, est filio à Patre esse, ita immo-**
est filio cognoscit, quod ab illo est de Spiritu sancto ea-
dem fere verba subdit. Huius autem, quod est, co-
gnosci filium natum esse à Patre, quæcumque per-
sona Trinitatis est principium; ergo quæcumque
haber rationem mittentis, ac proinde missio, ex-
sentientia Augusti, erit manifestatio temporalis,
qua una persona cognoscitur ab alia procedere.
Ita quæ doctrinæ dicit 2. de Trinit. c. 15. filium
esse missum in mundum à Spiritu sancto, cum
carnem suscepit. Probat ex illo Moch. i. inuenit et
in viro habens de Spiritu sancto.

S. Thom. *Huic sententiae dissipulari videtur S. Thom. ad art. 8. huius quest. cum concedit, vnam personam a quacunque alio aliquo modo posse miti, si missio pro effectu temporali solum accipitur, non pro aeterna processione vnius ab alia. Sed disertis verbis eam amplectitur ipse in 1. diff. 15. quest. 3. art. 1. *Scot. Gabriel. Marsil.* *Secutus in 1. diff. 14. q. 1. hie autem, Gabriel q. 1. & Marsil. in 1. quest. 15. art. 1. 2. 3. & 4. Ratione vero sic probari potest: Persona solum dicitur in tempore miti non ab aeterno; ergo missio solum est temporalis, non triplex processio, atque cuiusvis temporalis effectus tota Trinitas est caula; ergo & missiones cuiusque personae.**

Caietan. Tertia sententia est Caietani in hunc artic. & Fer-
Ferrar. rar. 4. contra gentes 6. 23. qui docent, dupliciter usur-
2. pari posse missionem; tum expresse & propriè

ARTIC. I.

pro aeterna processione, connotato non modo existendi in creatura; tum latiori significacione, pro sola manifestatione temporali. Priori modo solum potest persona procedens mitti ab ea, a qua eterniter procedit; posteriori modo potest quicunque a quanis alia mittere, ut faciat *Canas in com-
ment. art. 8. huius quest. sic putant filium, cum can-
nam sumfuit, missum ab Spiritu sancto. Probant
autem ex Concilio Toleti, in confessione fidei, *Conf.*
vbi dicitur: *Misssu tamen filiu non solum a patre sed et a
spiritu sancto esse credendum est in eo, quod per Proph-
etam dicitur, & nunc Deus misit me, & spiritu eius in**

CAPVT II

Missionem solum esse aeternam processionem connotat effectu temporali, verior sententia est.

C Vm omnia, quæ de mis^{ione} diuinis per sonarum in Scriptura & Partibus tradidimus, facilius constent, si dicamus mis^{isionem} solum capi priori illo modo, quem posuit Caïa, tamen nihil aliud esset, hoc sufficeret, ut eam sententiam existimaremus ceteris multo probabiliorem verum non solum hoc illam cōfīmas, sed etiam manifesta ratio, quam in hoc capite adducitur. ^{Ex 14} Igitur verius opinio, mis^{isionem} esse ex eam per sona processionem, cōnotata aliquo effectu temporali, ratione cuius persona, quæ mituit, dicitur apparere. Sententia est S. Thom. in hoc art. qui hoc solo modo definitiū mis^{isionem}, de cūsultatione dicit esse processionem à mis^{entente}; & nullam aliā esse in diuinis, quam aeternā. Et etiam Durand. in dīsc. 15. q. 3. probatur autem primum testimonio Partium, deinde ratione. Ex Partibus primo Hilar. 9. de Trinit. col. 13, in fine explicat illud Ioh. 16. Quoniam à Deo exiūs, exiūs à Patre. & veniūs mundum, &c. sic loquitur; & patre in hunc mundum venerat, quia à Deo exiuit. Nam ut natiuitatem suam exiūtione significasse intellegiter, sicut et se à Patre venire, & cum per id a Patre veneāt, quia à Deo exiūs, exiūs à Deo absoluūt natiuitas est, quam paterni nominis est professio s^on^{ta}ta. Certe nihil clarius pro nouit sententia dīcī potuit.

Secundu[m] Gregorius Magnus idipsum non minus exp[er]iencia dixit hom[er]o: *6. in Euang. illa verba, San[ct]us misit me viuens Pater; ibi enim, Postquam olenisti, verba illa intelligi posse de Christo secundu[m] humanitatem, ut secundu[m] illam dicteretur a Patre missus, subdit; Quamvis mutari luxuriantur dilectionis unitatis posse intelligi: eo enim ipso a Patre simili mutari dicitur, quo a Patre generatur: nam Spiritus genit[us] genitum, qui cum sit aequalis Patri & Filio, non tamem incarnatus est ei[st]em se filius mittere prohibet dicit: Cam veniret paraclytus, quem ego mittam vobis a Patre. Scimus mitti solum in carnali deberet intelligi, Sanctus precullio: Spiritus nullo modo diceretur mitti, qui nequam in carnatus est, sed eius misericordia ipso praecisus est, quia de latere procedit & filio.*

Terrio Beda in lib. 2. hominum nra. q.
dominica prima post ascensionem, eidem feci
verbis suis est: *Cum grata (inquit) Spiritu sancto
datur hominibus, profeta mittit Spiritus sanctus ad in-
tre, & a Filio procedit, & a Patre, quia eius misericordia
procelatio.*

Denique ex eo probauimus disputationem
c.2. contra Graecos Spiritum sanctum à filio pro-
cedere, quia à filio inuitit : quo si de ratione
missionis non esset ipsa processio, etiam si miti-
solum esset persona procedens, non reūt latere
heretici nam post persona procedens ab aliis
miti

mitti, quā ab ea, à qua procedit. Ex quibus Patrum testimonij hoc certum est, missionem esse ipsam processionem æternam personæ: verum quia missio non est æterna, sed in tempore, recte addiderunt S. Th. Durandus, & qui hanc sequuntur sententiam, missionem supra processionem secundam naturam addere, aliquem effectum temporalem connatum ipso nomine missionis, quo personæ incipit apparere, & nouo quodam modo esse in rebus, ad quas dicitur mitti quod statim magis elucidabitur.

Ceterum ratione quoq; facile potest prædicta sententia confirmari, hoc modo. Primo quidem ratio missionis non postulat, ut is, qui mittitur, procedat substantialiter ab aliquo: id enim, quævis in omnibus, qui mittuntur reperiuntur; tamen non est necessariu[m] ad ratione missionis: nā etiam si aliquis homo intelligetur à nullo substantialiter procedere, posset nihilominus intelligi ab alio per imperiu[m] mitti, & effet vera missio illius accedit igitur missioni vniuersalim considerata, & missam ab aliquo secundo substantiam procedere.

Secundo non est de ratione missionis: generaliter processio secundum substantiam à mittente: aliquia enim est missio ab eo, à quo res missa non procedit, ut in missione secundum imperium. Quare, quando dicunt de ratione missionis esse, ut res missa ab aliquo secundum substantiam procedat, ut ita defendant, non posse mitti Patrem, si ne fundamento id afferunt.

Tertiò de ratione missionis diuinæ personæ, est, ut illa, qua mittitur, procedat substantialiter à mittente: nec satis est, ut mitti dicatur, si ab alia persona procedat, quā ab ea, à qua mittitur: processio autem secundum substantiam, ea sola de causa est de ratione missionis in diuinis, ut missio sit exitus quidam, seu exitio, ut dixit Hilarius: alio namque modo nec potest esse exitus, nec processio, ac proinde neque missio: cum enim omnis missio sit exitus, & processio quædam eius, qui mittitur, à mittente: atque exitus debet esse, ut dixit S. Thom., in 1. artic. aut secundum (ut cum aliquis mittitur imperio, vel consilio mittentis tantum) aut debeat esse, alio modo, & prior exitus non poslit esse in diuinis, quia nulla persona exit ab alia secundum locum aut consilio, aut imperio mittentis; reliquum est, ut alio modo persona, qui mittitur, exeat à mittente: alioqui eius missio non erit exitus: nullus autem alius modus excludi potest esse, quam secundum originem: ergo necesse est, missionem diuinæ personæ esse exitum à mittente secundum originem. Nec satis est, si ab alia exeat substantialiter, siquidem à dem missio est exitus missi à mittente, non ab alio: ino originem ab alio nullo modo in sua ratione substantialiter includit, ut supra probatum manet. Recte igitur Christus ut ostenderet missionem suam à patre, dixit: Exiū à Patre, & veni in mundum: iterum relinquendam, & rando ad Patrem: per illud, exiū, denotauit exitum & processio[nem], que est de ratione missionis; per illud, veni, significauit terminum, ad quem fit missio, qui, ut supra dixi, debet effe[ctu]s connotatus, quo complevit origo æternam, ut sit missio, & ex quo etiam habet, ut sit temporalis: solus enim exitus sine termino, ad quem, non effet missio.

Verum contra prædictam doctrinam obijciet aliquis, hoc modo: Persona, que mittitur, non

incipit esse nouo modo in creatura, ex vi sua processionis, sed ratione effectus, quem tota Trinitas operatur: ergo processio secundum originem non potest esse de ratione missionis. Respondeo, effectus temporalis non omnino per accidens coniungitur, & quasi comitatur ipsam originem: nam quemadmodum per filio a, que ab alia procedit, ab ea accipit naturam: sic etiam ab ea accipit potentiam, secundum quam exterius operatur effectus, & ratione cuius incipit esse nouo modo in creatura: ergo cum à persona produc[n]te exeat, & ab ea habeat operationem in creatura, merito eius origo, connotato effectu illo temporali, dicitur missio.

C A P V T III.
Corollaria præcedentis opinionis.

EX hac opinione, tanquam ex principio verissimo multa scitu digna, Scriptura & Partibus confusa deduci possunt. Primum est, quamvis omnes personæ dicantur venire ad creaturam, ratione noui effectus in ipsa producti, iuxta illud *Adeum veniatis, &c.* Sola tamen persona, qua pro*ioan. 14.* cedit, dicitur mitti, quia sola dicitur exire: exitus autem est de ratione missionis, acque hinc constat, quare ut ait S. Th. artic. 4. nūa quam pater, *s. Thom.* nec in Scriptura, nec in sanctis Patribus dicitur missus, quia sicuter non procedit.

Secundo colligitur, quare missio simpliciter dicitur temporalis, ut recte docuit Doctor suus artic. 2. quia licet de ratione illius sit processio & hæc sit æterna, ea tamen sola non complevit in ratione missio, sed addi debet effectus temporalis ex parte termini, ad quem: ut autem aliquid dicatur temporale, satis est, ut secundum aliquid sui temporale sit, hec recte notauit Durand. in 1. *Durand.* *diffinit. 14. q. 1. num. 7.* contra vero ut dicatur æternum, quodlibet sui æternum esse debet: nam si anima effet æterna, & in tempore vniuersetur corpori, homo effet temporalis.

Tertiò fit, ut processio temporalis, & æternæ

non sint dux processiones, sed una & eaem, sola

diversitate constituta penes effectum, quem tem-

poralis connotat: æterna enim processio est de ra-

tione temporalis. Ita docuit Durand. *diff. illa 14. q. 2.* *Durand.*

& quod mirandum est Bonavent. in ead. *diff. artic. 1.* *Bonavent.*

g. 2. etiam existimat, non esse duas processiones

æternam & temporalem, cum tamen ipse aliter

definiat tempore, quam Durandus, ne videatur

oculare de ratione illius esse æternam.

Quartò ex dictis consequitur, posse vnam per-

sonam mitti sine alia. Nam cum vna persona pro-

cedens sola incipit manifestari sine alia, illa sola

dicitur mitti, ut filius in incarnatione, *Spiritus S.* *Potest vna*

per sona mi-

si sine alia.

culari modo tunc incipit esse vna persona in crea-

tura, quo non est alia, vel terminando, ut in hu-

manitate: vel apparet in columba, & alijs.

per effectus autem gratiae, quibus Trinitas incipit

esse nouo modo in creatura, nō mittitur vna per-

sona sine alia; quia vna sine alia non incipit esse

nouo modo in illa, etiam secundum manifestatio-

nem: dicitur tamē ex tota illa Trinitate, tūc simul

mitti filius & *Spiritus S.* quia cum sint personæ

procedentes, & nouo modo incipiunt esse in crea-

tura, nihil illis deest, quo minus mittantur: parer

autem non mittitur, quia à nullo exit, sed cum Fi-

Ff

lio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ioh. n. 14. Ilo & Spiritu sancto dicitur venire, iuxta illud. *Ad eum veniemus, & mansióne apud eum faciemus.*

Cordisbat. Anton. de Corduba libr. 1. q. 41. in principio docet,

Spiritum sanctum nunquam mitti sine filio, nisi sola appropriatione. Probat, quia mitti sine filio concurare ei non potest ratione aliquius relationis realis, ut patet eo quod relatio non est causa missionis, nec ratione aliquius pecularius effectus, quia omnis effectus, ad extra est totius Trinitatis. ergo sola appropriatione ipsi dicitur conuenire, secundum quam quidam effectus, qui reuera communis sunt ei, tribuuntur, quales sunt effectus gratiae. Fallitur tamen hic author, quia licet omnis effectus extra Deum communis sit Trinitati: tamen tota Trinitas non mittitur ratione, illius, ut paulo ante dictum est: tum etiam licet ratione cuiusque effectus extra Deum, tota Trinitas sit per excellentiam, praesentiam, & potentiam in re, in qua operatur, si vera est opinio, quæ asserit, Deum ratione operationis esse rebus intime praesentem; tamen ratione aliquius effectus dicitur aliqua persona peculari modo esse finalia, ut verbum in humanitate afflumpta, & Spiritus sanctus in columba: quia ita in ea apparuit & manifestatus est, ut alia persona non fieret manifesta: haec ergo ratione dicitur una persona mitti sine alia.

Quinque colligitur, personam missam semper distinguere mittente: quia missio debet esse exitus aliquis: hic autem propriè non est, nisi inter personas realiter distinctas. Eadem ratione philosophandum est de dono, & donatione in diuinis, de quo diximus disput. 15. de dono, inquam, quod natura sua donum est; hoc enim suum originem, quia procedit, donari debet ab alio, ut ibidem explicavimus: ac proinde, cum persona aliqua dicatur se ipsam donasse, de dono accidentiarie intelligendum est. Quare cum dixit August. allegatus a nobis 1. cap. filium donati à seipso, de dono, quod accidentiarie donum est, debeat intelligi: cum vero ait, mitti filium à Spiritu S. vel loquitur de missione non propriè, sed latiori significacione: vel loquitur de filio secundum humanitatem, quod si non sit sermo de missione pree sumptu pro ea, quæ vere est exitus ab aliquo, non video, cur non mittatur pater à quavis persona, sicut Filius à Spiritu sancto dicitur mīti. Cum igitur ait August. ibidem citatus, nihil aliud esse personam mitti, quam cognoscere ab aliis procedere, sic debet intelligi, ut supra hunc effectum temporalem ex parte termini ad quem, includatur etiam in ipsa missione exitus secundum originem.

Tandem inferuntur absolute loquendo, missio non esse quid notionale, sicut etiam est donatio, & donum, quod suæ natura donum est, non solum actus, sed pastus etiam: nam quamvis ipsa missio, & donatio includat effectum temporale, qui est communis toti Trinitati: tamen, quia ratione coniunctus est aeterna origini, & cum ea constituit ratione missione, ita determinatur à notionali, ut solum conueniat una ant altera persona, non toti Trinitati, est enim missio ipsa aeterna processio connotata effectu temporali: haec autem non tribuitur, etiam cum connotato, cuius persona sicut ea, quæ essentialia sunt. Quare Dur. in 1. dist. 15. q. 2. non debuit dicere in missione utrumque esse, & essentialia, & notionale; quamvis enim utrumque seorsum ita se habeat, ut dixit Durand. cōiunctum tamen unum notionale prædicatum consti-

tuunt; in quo rectè dixit Dur. ibidem, præcipuum esse effectum temporale, non quia in recto penitentia ad rationem missionis, sed quia temporale modificatur, id quod notionale est, aetem originem, ut habeat completam rationem missionis, & ita se habeat, sicut differentia respectu generis.

Vtrum missio sit aeterna, vel tempora lis tantum.

A Secundum sic procedit. Vi detur quod missio possit esse aeterna. Dicit enim Gregor. co mittitur filius, quo generatur. Sed genere ratio filii est aeterna. Ergo & missio.

2. Præterea. Cuicunque conuenientia liquid temporali, illud mutatur. Sed persona diuina non mutetur. Ergo missio diuina persona non est temporalis, sed aeterna.

3. Præterea. Missio processionem importat. Sed processio diuinorum personarum est aeterna. Ergo & missio.

Sed contra est quod dicitur Galat. 4. Cum venit plenitudo temporis, missus Deus filium suum.

Respondeo dicendum, quod in his quæ important originem diuinorum personarum est quædam differentia attendenda. Quædam enim in sui significatione important solam habitudinem ad principium, ut processio & exitus. Quædam vero cum habitudine ad principium determinant processio terminum. Quorum quædam determinant terminum aeternum, sive generatio & spiratio. Nam generatio est processio diuinæ personæ in naturam diuinam. Et spiratio passiuæ accepta importat processioem amoris subsistens. Quædam vero cum habitudine ad principium important terminum temporale, sicut missio & datio. Mitteritur enim aliquid ad hoc, ut sit in aliquo, & datur ad hoc quod habetur. Personam autem diuinam haberi ab aliqua creatura, vel esse novo modo existendi in ea, est quid temporale. Vnde missio & datio in diuinis dicuntur temporaliter tantum. Generatio autem, & spiratio solum ab aeterno. Processio autem & exitus dicuntur in diuinis & aeternaliter & temporaliiter aeternam filium ab aeterno processit ut sit Deus: temporaliter autem ut etiam sit homo secundum missionem visibilem, vel etiam ut sit in homine secundum inuisibilem missionem.

Ad primum ergo dicendum, quod Gregor. loquitur de generatione temporali filii non a patre, sed a matre. Vel quia

QVÆST. XLIII.

fali filii, non à patre, sed à matre. Vel quia ex hoc ipso filius habet quod possit mitti, quod est ab æterno genitus.

Ad secundum dicendum, quod diuinam personam esse nouo modo in aliquo vel ab aliquo haberi temporaliter: non est propter mutationem diuinæ personæ, sed propter mutationem creaturæ, sicut & Deus temporaliter dicitur Dominus propter mutationem creaturæ.

Ad tertium dicendum, quod missio non solum importat processionem à principio, sed determinat processionis terminum temporalem. Vnde missio solum est temporalis, vel missio includit processionem æternam, & aliquid addit, scilicet temporalem effectum. Habitudo enim diuinæ personæ ad suum principium non est nisi ab æterno. Vnde gemina dicitur processio, æterna scilicet, & temporalis: non propter hoc, quod habitudo ad principium geminatur, sed geminatio est ex parte termini temporalis & æterni.

CONCLVSTO est, Missio tantum dicitur temporalis. Circa quam satis superque superiori disputat. dictum est.

ARTICVLVS III.

Vtrum missio inuisibilis diuina persone sit solum secundum donum gratiæ gratum facientis.

Ad tertium sic proceditur. Videatur, quod missio inuisibilis diuinæ persona non sit solum secundum donum gratiæ gratum facientis. Diuinam enim personam mittri, est ipsam donari. Si igitur diuina persona mittritur solum secundum dona gratiæ gratum facientis, non donabitur ipsa persona diuina, sed solum dona eius. Quod est error dicetum Spiritum sanctum non dari, sed eius dona.

2. Præterea. Hæc præpositio, secundum, denotat habitudinem alicuius causa, sed persona diuina est causa quod habetur donum gratiæ gratum facientis, & non è conuerto, secundum illud Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis. Ergo in conuenienter dicitur, quod persona diuina secundum dona gratiæ gratum facientis mittatur.

3. Præterea. August. dicit in 4 de Trin. quod filius cum ex tempore mente percipiatur, mitti dicitur. Sed filius cognoscitur, non solum per gratiam gratum facientem, sed etiam per gratiam gratis datum,

Vazquez in I. partem Tom. II.

ARTIC. II.

339

sicut per fidem & perscientiam: Non ergo persona diuina mittritur secundum solum gratiam gratum facientem.

3. Præterea. Rabanus dicit, quod Spiritus S. datus est Apostolis ad operationem miraculorum. Hoc autem non est donum gratiæ gratum facientis, sed gratiæ gratis dæ. Ergo persona diuina non solum datur secundum gratiam gratum facientem.

Sed contra est quod Augustin. dicit 3. Ex lib. 3. c. 4. circa finit. gl. c. 1. 3
de Trinit. quod Spiritus S. procedit temporaliter ad sanctificandam creaturam. Missio autem est temporalis processio. Cum igitur sanctificatio creaturæ non sit nisi per gratiam gratum facientem, sequitur quod missio diuinæ persona non sit nisi per gratiam gratum facientem.

Respondeo dicendum, quod diuinæ personæ conuenit mitti, secundum quod nouo modo existit in aliquo. dariautem, secundum quod habetur ab aliquo: neutrum autem horum est nisi secundum gratiam gratum facientem. Est enim cōmunitas modus quo Deus est in omnibus rebus per essentiam, potentiam & præsentiam, sicut causa in effectibus participantibus bonitatem ipsius. Super istum modum, autem communem est unus specialis, qui conuenit naturæ rationali: in qua Deus dicitur esse sicut cognitum in cognoscente: & amatum in amante. Et quia cognoscendo & amando creatura rationalis sua operatione attingit ad ipsum Deum, secundum ipsum speciale modum Deus non solum dicitur esse in creatura rationali, sed etiam habitare in ea sicut in templo suo. Sic igitur nullus alius effectus potest esse ratio quod diuina persona sit nouo modo in rationali creatura, nisi gratia gratum faciens. Vnde secundum solum gratiam gratum facientem mittritur & procedit temporaliter persona diuina. Similiter illud solum habere dicimus, quo libere possumus vel frui. Habere autem potestatem fruendi diuina persona est solum secundum gratiam gratum facientem. Sed tamen in ipso dono gratiæ gratum facientis Spiritus sanctus habetur, & inhabitat hominem. Vnde ipsemet Spiritus sanctus datus & mittitur.

Ad primum ergo dicendum, quod per donum gratiæ gratum facientis perficitur creatura rationalis ad hoc, quod libere non solum ipso dono creato vtratur, sed ut ipsa diuina persona fruatur. Et ideo missio inuisibilis sit secundum donum gratiæ gratum facientis, & tamen ipsa persona diuina datur.

Ad secundum dicendum, quod gratia

Ff. 2. tia

tia gratum faciens disponit animā ad habendam diuinam personam. Et significatur hoc cum dicitur, quod Spiritus sanctus datur secundum donum gratiæ. Sed tamen ipsum donum gratiæ est à Spiritu sancto. Ethoc significatur, cum dicitur, quod charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum.

Ad tertium dicendum, quod licet per aliquos effectus filius cognosci possit à nobis non tamen per aliquos effectus nos inhabitat, vel etiam habetur à nobis.

Ad quartum dicendum, quod operatio miraculorum est manifestatio gratiæ gratum facientis, sicut & donum prophetæ: & quælibet gratia gratis data. Vnde 1. Corinth. 12. Gratia gratis data nominatur manifestatio spiritus. Sic igitur Apostolis dicitur datus Spiritus sanctus ad operationem miraculorum: quia data est eis gratia gratum faciens cum signo manifestante. Si autem daretur solum signum gratiæ gratum facientis sine gratia, non diceretur dari simpliciter Spiritus sanctus, nisi forte cum aliqua determinatione, secundum quod dicitur quod alicui datur spiritus Propheticus vel miraculorum, in quantum à Spiritu sancto habet virtutem Prophetandi, vel miracula faciendi.

Dubitatio circa doctrinam Articuli.

Conclusio est affirmans, pro cuius explicazione notat Caet. ad rationem missionis, præter originem aeternam, esse necessarium effectum vel signum: ad visibilem quidem missionem effectum, vel signum visibile, ad missionem vero invisibilem, effectum vel signum invisibile.

Dubitatur tamen, an invisibilis missio solum fiat per donum gratiæ gratum facientis, & responderetur etiam fieri per donum fidei informis, immo per cogitationem, & dilectionem Dei quamcumque eo quod per hos effectus aliquo modo accipiat Deus eis in creatura rationali. Deinde addit. S. Tho. hoc non negat: solum enim dixit, existentiam Dei in creatura rationali, per gratiam gratum facientem, pertinere ad quartum modum ex ijs, quibus Deus dicitur esse in rebus; nam præter quam quod in omnibus rebus est per essentiam, presentiam, & potentiam, dicitur esse quartum modum in creatura rationali, ut in cognoscente, quia est veluti in templo, ubi colitur, sub hoc autem modo unus est per gratiam gratum facientem, alter est per solam fidem.

Huc sententia faverit Durand. in 1. distin. 14. q. 3. cum ait, Spiritum sanctum donari, cum donis gratiæ, perfectè; cum donis vero naturæ, imperfectè; cum donis autem gloriæ, perfectissime. Conscientiam etiam Bonavent. dist. 15. art. 2. q. . aff. rit enim, donari Spiritum sanctum & filium, aut simpliciter per solum donum gratiæ gratum facientis, aut secundum quid per alia dona, quia datur ad aliquem usum, vel auxilium. Ceterum S. Tho. in hoc articulo docet, missionem invisibilem in

ARTIC. IV.

animam solum fieri per gratiam gratum facientem. Clarius supra quæst. 8. art. 3. in corpore, & ad quartum ubi ait; Ad quartum dicendum, quod nulla perfectio superaddita substantie facit Deum esse in aliquo, sicut obiectum cognitionis & amationis, nisi gratia; & ita sola gratia facit singularem modum effendi Deum in rel. hoc quarto contentum, scilicet per uniuersem hypostaticam.

Mihi autem cum S. Tho. videretur sententia dñe. si loquamur absolute & simpliciter, neque enim communiter dici consuevit, Deum esse in alio, habere in cordibus hominum, præter omnes illos modos existendi in rebus, quoniamque iustus dicit Deus habitare; at vero secundum quid concedi potest sententia Caetani & Bonavent. & Durand. etiam concedere videntur: quia aliquo modo Deus est per fidem in homine. Et haec de inuisibili missione.

ARTICULUS IV.

Vtrum Patri conueniat mitti;

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod Patri etiam conueniat mitti. Mitti enim diuinam personam est in seipsum, non possit nisi seipso donante ergo potest dici quod Pater mittat seipsum.

2. Præterea. Persona diuina amittitur secundum inhabitacionem gratiæ. Sed per gratiam tota Trinitas inhabitatio in nobis, secundum illud Ioh. 14. Ad eum veniemus, & mansioem apud eum faciemus. Ergo quælibet diuinarum personarum mittitur.

3. Præterea. Quicquid conuenit alii cuius persona conuenit omnibus, præternotiones & personas. Sed missio non significat aliquam personam, neque etiam notiones, ut supra dictum est. Ergo nullus permissus diuinæ conuenit mitti.

Sed contra est quod August. dicit in lib. de Trinit. quod filius paternum quia legitur missus.

Respondeo dicendum, quod missio in sua ratione importat processionem ab alio: & in diuinam secundum originem, ut supra dictum est. Vnde cum pater non fiat ab alio, nullo modo conuenit sibi mitti, sed solum Filio, & Spiritui sancto quibus conuenit esse ab alio.

Ad primum ergo dicendum, quod dare importet liberalem communicationem alicuius, sic pater dat seipsum, in quantum se liberaliter communicat creaturæ ad fruendum. Si vero importet auctoritatem dantis respectu eius quod datur, sic non conuenit dare in diuinis nisi personæ quæ est ab alio, hancemittit.

Misio in
missibili
quomodo
fit.

14.

Durand.

Bonavent.

QVÆST. XLIII.

dare in diuinis nis̄ personæ quæ est ab alio, sicut nec mitti.

Ad secundum dicendum quod licet effectus gratiæ sit etiam à Patre, qui inhabitat per gratiam sicut & Filius & Spiritus sanctus, quia tamen nō est ab alio notus, sicutur mitti. Et hoc est quod dicit Augustinus. 4. de Trinitat. quod pater cum in tempore à quoquam cognoscitur, non dicitur missus. Non enim habet de quo sit, aut ex quo procedat.

Ad tertium dicendum, quod missio in quantum importat processionem àmittente, includit in sua significatione notiōnem: non quidem in speciali, sed in generali, prout esse ab alio est commune duabus notionibus.

CONCLVSI O est negans, de qua præcedent, dñp. differimus.

ARTICVLVS V.

Vtrum Filio conueniat inuisibiliter mitti.

AD quintum sic proceditur. Videlur, quod filio non conueniat inuisibiliter mitti. Missio enim inuisibilis diuinæ persona attenditur, secundum dona gratiæ, sed omnia dona gratiæ pertinent ad Spiritum sanctum secundum illud 1. Corinth. 12. Omnia operatur unus atque idem spiritus, ergo inuisibiliter non mittitur nisi Spiritus sanctus.

2. Præterea. Missio diuinæ personæ fit secundum gratiam gratum facientem. Sed dona quæ pertinent ad perfectionem intellectus, non sunt dona gratiæ gratum facientis, cum sine charitate possint haberi secundum illud 1. ad Corinth. 13. Si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem ita ut montes transferam charitatem autem non habeam, nihil sum. Cum ergo filius procedat, ut verbum intellectus, videatur quod non conueniat sibi inuisibiliter mitti.

3. Præterea. Missio diuinæ personæ est quædam processio, ut dictum est. Sed alia est, processio filij, alia Spiritus sancti. Ergo & alia missio, si uterque mittitur. Et sic altera earum superflueret, cum vna sit sufficiens ad sanctificandam creaturam.

Sed contra est quod Sapient. 9. dicitur de diuina Sapient. Mitte illam de ceteris sanctis tuis, & à sede magnitudinis tue.

Respondeo dicendum, quod per gratiam gratum facientem tota Trinitas in-

ARTIC. V.

343

habitat mentem, secundum illud Ioann.

14. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Mitti autem personam diuinam ad aliquem per inuisibilis gratiam, significat notum modum inhabitandi illius personæ & originem eius ab alia. Vnde cum tam Filio, quam Spiritui sancto conueniat, & inhabitare per gratiam, & ab alio esse, utriusque conuenient inuisibiliter mitti. Patri autem licet conueniat inhabitare per gratiam, non tamen sibi conuenit ab alio esse, & per consequens nec mitti.

Ad primum ergo dicendum, quod licet omnia dona in quantum dona sunt attribuantur Spiritui sancto, quia habet rationem primi doni secundum quod est amor: ut supra dictum est. aliquia tamen dona secundum proprias rationes attribuuntur per quandam appropriationem filio, scilicet illa quæ pertinent ad intellectum. Et secundum illa dona attenditur missio Filij. Vnde August. dicit 4. de Trinitate, quod tunc inuisibiliter filius cuiuslibet circa med. tom. 3. quam mittitur, cum à quoquam cognoscitur atque percipitur.

Ad secundum dicendum, quod anima per gratiæ conformatur Deo. Vnde ad hoc quod aliqua persona diuina mittatur ad aliquem per gratiam, oportet quod fiat assimilatio illius ad diuinam personam quam mittitur per aliquod gratiæ donum. Et quia Spiritus sanctus est amor, per donum charitatis anima Spiritui sancti assimilatur. Vnde secundum modum charitatis attenditur missio Spiritus sancti. Filius autem est verbum, non qualemque, sed spirans amorem. Vnde Augustin. dicit in 9. libr. de Trinit. Verbum autem quod insinuare intendimus, cum amore notitia est. Non igitur secundum quamlibet perfectionem intellectus, qua prorumpat in affectum talis institutionem vel instructionem intellectus, qui prorumpat in affectum amoris, dicitur Ioann. 6. Omnis qui audit in solle. in loco citato argum. In meditatione mea exardecset ignis. Et ideo signanter dicit August. quod filius mittitur, cum à quoquam cognoscitur atque percipitur. Perceptio autem experimentalem quandam notitiam significat. Et haec propriæ dicitur sapientia quasi sapida scientia, secundum illud Ecclesiast. 6. Sapientia doctrinæ secundum non men eius est.

Ad tertium dicendum, quod cum missio importet originem personæ missæ, & inhabitationem per gratiam (ut supra dictum est) si loquamur de missione quantum ad originem, sic missio fi-

Ff 3

lij

Iij distinguitur à missione Spiritus sancti, sicut & generatio à processione. Si autem quantum ad effectum gratiae, sic communicant duas missiones in radice gratiae, sed distinguuntur in effectibus gratiae: qui sunt illuminatio intellectus & inflammatio effectus. Et sic manifestum est, quod una non potest esse sine alia, quia neutra est sine gratia gratum faciente, nec una persona separatur ab alia.

Conclusio est affirmans, de qua ibidem disputatum est.

ARTICVLVS VI.

Virum missio inuisibilis fiat ad omnes qui sunt participes gratiae.

231.
2. d. 15 q. 5.
ar. 1. q. 1. 2.
3. q. 4.

Ad sextum sic proceditur. Videatur, quod missio inuisibilis non fiat ad omnes qui sunt participes gratiae. Patres enim veteris Testamenti, gratiae participes fuerunt. Sed ad illos non videtur fuille facta missio inuisibilis. Dicitur enim Ioh. 7. Nondum erat spiritus datus, quia nondum erat Iesus glorificatus. Ergo missio inuisibilis non fit ad omnes qui sunt participes gratiae.

2. Præterea. Profectus in virtute non est nisi per gratiam. Sed missio inuisibilis non videtur attendi secundum profectum virtutis: quia profectus virtutis videtur esse continuus, cum charitas semper ait proficiat, aut deficit. Et sic missio est esse continua. Ergo missio inuisibilis non fit ad omnes participes gratiae.

3. Præterea. Christus & beati plenissime habent gratiam. Sed ad eos non videtur fieri missio. Quia missio fit ad aliquid distans. Christus autem secundum quod homo, & omnes beati, perfectè sunt uniti Deo. Non ergo ad omnes participes gratiae fit missio inuisibilis.

Lib. 3. de
Tri. c. 4. &
lib. 15. c. 27.
innuitur
zom. 3.

4. Præterea. Sacraenta nouæ legis continent gratiam, nec tamen ad ea dicitur fieri missio inuisibilis. Non ergo ad omnia quæ habent gratiam, fit missio inuisibilis.

Sed contra est quod secundum Augustinum, missio inuisibilis fit ad sanctificandam creaturam. Omnis autem creatura habens gratiam sanctificatur. Ergo ad omnem creaturam huiusmodi fit missio inuisibilis.

Respondeo dicendum, quod (sicut supra dictum est) missio de sui ratione importat, quod ille qui mittitur vel incipiat esse ubi prius non fuit, sicut accidit in rebus creatis) vel incipiat esse ubi prius fuit, sed quodammodo nouo, secundum quod

ARTIC. VI.

missio attribuitur diuinis personis. Sic ergo in eo ad quem fit missio oportet duo considerare, scilicet in habitationem gratiae, & innovationem quandam per gratiam. Ad omnes ergo fit missio inuisibilis, in quibus hæc duo inueniuntur.

Ad primum ergo dicendum, quod missio inuisibilis est facta ad patres veteris Testamenti. Vnde dicit Aug. 4. de Trinitate, quod secundum quod filius mittitur inuisibiliter, fit in hominibus, ac cum hominibus. Hoc autem antea factum est in Patribus & Prophetis. Cum ergo dicitur, nondum erat datus spiritus, intelligimus de illa datione cum signo visibili, quæ facta est in die Pentecostes.

Ad secundum dicendum, quod etiam secundum profectum virtutis, aut augmentum gratiae fit missio inuisibilis. Vnde Augustin. dicit 4. de Trinitate, quod tunc cuiquam mittitur filius, cum a quoquam cognoscitur atque percipitur quantum cognosci & percipi potest pro captu vel proficiens anima in Deum, vel proficiens anima rationalis in Deo. Sedamen secundum illud augmentum gratiae precepit missio inuisibilis attinetur, quando aliquis proficit in aliquem nouum statum gratiae: ut puta cum aliquis proficit in gratiam miraculorum aut prophetie, vel in hoc quod ex seruatore charitatis expedit se martyrio, aut abrenuntiatis quæ possidet, aut quodcumque opus arduum aggreditur.

Ad tertium dicendum, quod ad beatos est facta missio inuisibilis in ipso principio beatitudinis. Postmodum autem ad eos fit missio inuisibilis: non secundum intentionem gratiae: sed secundum quod aliquot mysteriis reuelantur de novo: quod erit usque ad diem iudicij. Quidquid autem augmentum attendit secundum extensionem gratiae ad plura se extendens. Ad Christum autem sicut facta inuisibilis missio in principio suæ conceptionis: non autem postea, cum a principio suæ conceptionis fuerit plenus omni gratia & gratia.

Ad quartum dicendum, quod gratia est in sacramentis nouæ legis instrumentaliter, sicut forma artificari est in instrumentis artis, secundum quendam decursum ab agente in patiens. Missio autem non dicitur fieri nisi respectu termini. Vnde missio diuinæ personæ non fit ad Sacra menta, sed ad eos qui per Sacra menta gratiam suscipiunt.

Conclusio est. *Ad omnes, qui renouantur per gratiam gratum facientem, fit missio inuisibilis.*

16. **C**irca conclusionem vero, & doctrinam articuli difficultas est, an inuisibilitem mittatur Spiritus sanctus ad iustos, cum gratia & iustitia ipsorum augerit. S. Th. ad 2. docet, tunc non mitti Spiritum. Neque quando intenditur aliquod dominum. Et colligitur etiam ex art. vbi docet tunc solum fieri missione, cum est renovatio per gratiam. Consentire videatur Dur. in 1. d. 15. q. 4. num. 12. quia ut aliqua persona ad aliquem mittatur, debet incipere in eo esse, cum antea non esset: sed, cum augentur dona gratiae, non incipit persona aliqua esse in homine iusto, quia antea in eo erat: ergo tunc non mittitur ad hominem iustum.
17. **M**isi probatur opinio Bona. in 1. d. 15. art. 2. q. 3. qui assertit, tunc mitti personam aliquam inuisibiliter: quod nouo modo incipit esse in creatura: per intentionem autem donorum gratiae tantum, non mitti: quia tunc non incipit nouo modo esse in creatura, quemadmodum neque per intentionem donorum naturalium mittitur, aut incipit nouo modo esse in creatura: at vero per alia dona gratiae, quae conseruntur ad varios effectus, dicuntur mihi persona, sicut ad Apostolos die Pentecostes, non ratione augmenti habitus gratiae, sed ratione aliorum donorum. Utramque opinionem putat probabilem Cardubalib. 1. q. 4. in fine. Adodo, etiam tunc peculiari modo mitti personam ad creaturam rationalem, cum ei virtute Sacramenti gratia intenditur; non quia perficitur gratia, id est non facit effecit, ut dicebamus: sed quia ea gratia datur ad peculiarem effectum, ratione cuius dicitur sacramentalis, tametsi hic sit respectus quidam rationis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Spiritui sancto conueniat visibiliter mitti.

A D septimum sic proceditur. Videtur, quod Spiritui sancto non conueniat visibiliter mitti. Filius enim secundum quod visibiliter missus est in mundo, dicitur esse minor Patre. Sed nunquam legitur Spiritus sanctus minor Patre. Ego Spiritui sancto non conuenit visibiliter mitti.

2. Præterea. Missio visibilis attenditur secundum aliquam creaturam visibilem assumptam, sicut missio filij secundum carnem. Sed Spiritus sanctus non assumpsit aliquam creaturam visibilem. Vnde non potest dici quod in aliquibus creaturis visibilibus sit alio modo quam in aliis, nisi sicut in signo: sicut est etiam in Sacramentis, & in omnibus figuris legalibus. Non ergo Spiritus sanctus visibiliter mittitur: vel oportet dicere, quod secundum omnia huiusmodi eius missio visibilis attenditur.

3. Præterea. Quilibet creatura visibilis est effectus demonstrans totam Trium. Vazquez in 1. partem Tom. II.

nitatem. Non ergo per illas creaturas visibiles magis mittitur Spiritus sanctus quam alia persona.

4. Præterea. Filius visibiliter est missus secundum dignissimam visibilium creaturarum, scilicet secundum naturam humanam. Si igitur Spiritus sanctus visibiliter mittitur, debuit mitti secundum aliquas creaturas rationales.

5. Præterea. Quæ visibiliter sunt diuinitus, dispensantur per ministerium Angelorum, ut Augustin. dicit 1. de Tri- & 9. 10. 3. nitate. Si ergo aliqua species visibiles apparetur, hoc factum fuit per Angelos. Etsi ipsi Angeli mittuntur, & non Spiritus sanctus.

6. Præterea. Si Spiritus sanctus visibiliter mittatur, hoc non est nisi ad manifestandum inuisibilem missione, quia inuisibilita, per visibilia manifestantur. Ergo ad quem missio inuisibilis facta non fuit, nec missio visibilis fieri debuit: & ad omnes ad quos sit missio inuisibilis, sive in nouo, sive in veteri. Testamento, missio visibilis fieri debet. Quod patet esse falsum. Non ergo Spiritus sanctus visibiliter mittitur.

Sed contra est quod dicitur Matth. 3. quod Spiritus sanctus descendit super Dominum baptizatum in specie columbae.

Respondeo dicendum, quod Deus prouidet omnibus secundum vniuersitatemque modum. Est autem modus connaturalis hominis, ut per visibilia ad inuisibilium manu ducatur, (ut ex supradictis pater.) Et ideo inuisibilia Dei oportuit homini per visibilia manifestari. Sicut igitur se ipsum Deus & processiones aternas personarum per creaturas visibiles secundum aliquam indicia hominibus quodammodo demonstravit: ita conueniens fuit ut etiam inuisibiles missiones diuinarum personarum secundum aliquas visibiles creaturas manifestarentur. Aliter tamen Filius & Spiritus sanctus. Nam Spiritui sancto in quacum procedit ut amor, competit esse sanctificationis dominum Filio. autem in quantum est Spiritus sancti principium, competit esse sanctificationis humanus auctorem. Et ideo filius visibiliter missus est, tanquam sanctificationis auctor, sed Spiritus sanctus, tanquam sanctificationis indicium.

Ad primum ergo dicendum, quod filius creaturam visibilem in qua apparuit, in unitate personæ assumpsit: sic, ut quod de illa creatura dicitur de filio Dei dici possit. Et sic ratione naturæ assumptæ filius dicitur minor patre. Sed Spiritus sanctus

Ff 4
sanctus

sanctus non assumptus creaturam visibilem, in qua apparuit in unitatem personæ, ut quod illi conuenit de illo prædictetur. Vnde non potest dici minor patre, propter visibilem creaturam.

Ad secundum dicendum, quod missio visibilis Spiritus sancti non attenditur secundum visionem imaginariam quæ est visio prophetica: quia ut Augustinus dicit 2. de Trinitat. visio prophetica non est exhibita corporeis oculis per formas corporeas, sed in spiritu per spirituales corporum imagines. Columbam vero illam & ignem oculis visiderunt quicunque videbunt. Neque iterum sic se habuit Spiritus sanctus ad huiusmodi species sicut filius ad petram, quia dicitur, *Petra erat Christus*. Illa enim petra iam erat creatura, & per actionis modum nuncupata est nomine Christi quem significabat. Sed illa columba & ignis ad hæc tantum significanda repente extiterunt. Sed videntur esse similia flammæ illi, quæ in rubo apparuit Moysi, & illi columnæ quam populus in cremo sequebatur, fulguribus ac tonitruis, quæ siebant cum lex daretur in monte. Ad hoc enim rerum illarum corporalis extitit species, ut aliquid significaret atque prædiceret. Sic igitur apparet, quod missio visibilis neque attenditur secundum visiones propheticas, quæ fuerunt imaginariæ, & non corporales: neque secundum signa sacramentalia veteris, & noui Testamenti in quibus quædam res præexistentes assumuntur ad aliquid significandum. Sed spiritus sanctus visibiliter dicitur esse missus in quantum fuit monstratus in quibusdam creaturis, sicut in signis ad hoc specialiter factis.

Ad tertium dicendum, quod licet illæ creaturas visibles tota Trinitas operata sit, tamen factæ sunt ad demonstrandum specialiter hanc vel illam personam. Sicut enim diuersis nominibus significatur Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, ita etiam diuersis rebus significari potuerunt: quamvis inter eos nulla sit separatio, aut diuersitas.

Ad quartum dicendum, quod personam filij declarari oportuit, ut sanctificationis auctorem ut dictum est.) Et ideo oportuit quod missio visibilis filij fieret secundum naturam rationalem, cuius est agere, & cui potest competere sanctificari. Indicium autem sanctificationis esse potuit quæcunque alia creatura. Neque oportuit quod creatura visibilis ad hoc formata, esset assumpta à Spiritu sancto in unitatem personæ, cum non assumere-

*Lib. 2. de
Trin. cap. 6.
parum à
med. 10. 3.*

ARTIC. VII.

tur ad aliquid agendum, sed ad indicandum tantum. Et propter hoc etiam non oportuit quod duraret, nisi quamdiu perageret officium suum.

Ad quintum dicendum, quod illæ creaturas visibles formatæ sunt ministerio Angelorum: non tamen ad significandum personam Angeli: sed ad significandum personam Spiritus sancti. Quia igitur Spiritus sanctus erat in illis creaturis visibilibus, sicut signatum in signo, propter hoc secundum eas Spiritus sanctus visibiliter mitti dicitur & non Angelus.

Ad sextum dicendum, quod non est de necessitate inuisibilis missio, ut semper manifestetur per aliquod signum visibile exterius, sed sicut dicitur. 1. Corinth. 12. Manifestatio spiritus naturalis ad utilitatem sanctæ Ecclesiæ. Quæ quidem utilitas est, ut per huiusmodi visibilia signa fides confirmetur, & propagetur. Quod quidem principaliter factum est per Christum & per Apostolos, secundum illud Hebreorum 2. Cum in unitum accepisset enarrari per dominum ab eis qui audierunt, in nos confirmata est. Et ideo specialiter debuit fieri missio visibilis Spiritus sancti ad Christum, ad Apostolos, & ad aliquos primiuitos sanctos, in quibus quodammodo Ecclesia fundabatur, ita tamen quod visibilis missio facta ad Christum demonstraret missiōnem inuisibilēm: non tunc, sed in principio suæ conceptionis ad eum factam. Facta autem est missio visibilis ad Christum, in baptismo quidem sub specie columbae quod est animal, secundum, ad ostendendum in Christo auditoriam donandi gratiam per spiritualem regenerationem (vnde vox Patris innotuit. Hic est Filius meus dilectus) ut ad similitudinem unigeniti alij regenerarentur. In transfiguratione vero sub specie nubis lucidae, ad ostendendum exuberantiam doctrinæ. Vnde dictum est. *Ipsum audite*. Ad Apostolos autem sub specie flatus, ad ostendendum potestatem ministerij in dispensatione factamentorum. Vnde dictum est eis: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Sed sub linguis igneis, ad ostendendum officium doctrinæ*. Vnde dicitur quod ceperunt loqui varijs linguis. Ad patres autem veteris Testamenti missio visibilis Spiritus sancti fieri non debuit, quia prius debuit perfici missio visibilis filij, quam Spiritus sancti cum Spiritus sanctus manifestet filium, sicut filius patrem. Fuerunt autem factæ visibles apparitiones diuinarum personarum patribus ve-

QVÆST. XLIV.

teris Testamenti. Quæ quidem missiones
vísibiles dici non posſunt, quia non fue-
runt factæ (secundum Augustin.) ad desi-
gnandum inhabitationem diuinæ perfo-
rati, circa ne per gratiam, sed ad aliquid aliud ma-
teriæ: 3: niffestandum.

18. *Thom.
Cesar.
Durand.*
CONCLUSIO est affirmans, circa columbam
illam, in qua Spiritus sanctus visus est, dif-
putat *S. Th* 3-p. q. 3. art. 7. & *Canariens* in *comment.*
huius artis Durand. in *1. difinitione*, 16. q. 3. & alij: sed nos
in eum locum tertie partis tractacionis eius res-
seruamus. Hoc tamē certum esse omnibus deber,
columbam veram, vel effigiem visibilem colum-
be exterius apparuisse; nec id accidisse sola imagi-
naria visione. Cetera, quæ *Canarien*s notat in hoc
artic. facillima sunt.

ARTICVLVS VIII.

*Vtrum aliqua persona diuina mittatur, nisi ab ea, à qua
procedit aeternaliter*

ARTIC. I.

existenti: mittere autem conueniat cui-
libet personæ. Vtrumq; autem habet ali-
quo modo veritatē: quia cum dicitur ali-
qua persona mitti, designatur & ipsa per-
sona ab alio exiftens, & effectus visibilis
aut inuisibilis, secundum quem missio di-
uine personæ attenditur. Si igitur mittens
designetur ut principium personæ qæ
mittitur, sic non quilibet persona mittit:
sed solum illa cui conuenit esse principium
illiū personæ. Et sic Filius mittitur tan-
tum a Patre, Spiritus sanctus autem a Pa-
tre & Filio. Si vero persona mittens intel-
ligatur esse principium effectus, secun-
dum quem attenditur missio, sic tota Tri-
nitas mittit personam missam. Non autem
propter hoc homo dat Spiritum san-
ctum, quia nec effectum gratiæ potest
causare. Et per hoc patet solutio ad
objectionem.

AD OCTAUUM sic proceditur. Videtur, quod nulla persona diuina mittatur, nisi ab ea, à qua procedit aeternaliter. Quia sicut dicit Augustinus 4. de Trinitate. Pater a nullo mittitur, quia a nullo est. Si ergo aliqua persona diuina mittitur ab alia, oportet quod sit ab illa.

2. Præterea. Mittens habet auctoritatem respectu missi, sed respectu diuinæ personæ non potest haberi auctoritas, nisi secundum originem. Ergo oportet quod diuina persona quæ mittitur, sit à persona mittente.

3. Præterea. Si persona diuina potest
nisi ab eo a quo non est, nihil prohibet
cicerne quod Spiritus sanctus detur ab ho-
mine, quamuis non sit ab eo. Quod est cō-
tra Aug. de Trinit. ergo diuina persona nō
potest nisi ab ea a qua est.

Sed contra est quod Filius mittitur a spiritu sancto, secundum illud Isaia 48, una misit me Dominus Deus, & spiritus eius. Filius autem non est a spiritu sancto. Ergo persona divina mittitur ab eo quia non est.

Respondeo dicendum, quod circa
hoc inueniuntur aliqui diversummodo lo-
cuti esse. Secundum quosdam enim per-
sona diuina non mittitur, nisi ab eo à quo
est exterius. Et secundum hoc cum di-
citur Filius Dei missus à Spiritu sancto,
referendum est hoc ad humanam natu-
ram, secundum quam missus est ad pre-
dicandum à Spiritu sancto. Augustin. au-
tem dicit 2. de Trinitat. quod filius mit-
titur & à se & à Spiritu sancto, & Spiritus
sanctus etiam mittitur & à se & à Filio, ut
sicut mitti in diuinis non conueniat cuiili-
ber personæ, sed solum personæ, ab alio

DE conclusione, & doctrina huius artic. satis
nihil nobis dictum est disputatione præceden-
ti. Ideo hic nihil aliud notandum est, quam circa
titulum præfixum artic. non esse legendum. **Aliqua**
persona, sed **nulla persona**, ut colligatur ex verbis pri-
mi argumenti & particula, nisi, manifeste indicat
Hancen de Deo in se ipso tractavit S. Th. iuxta
divisum est nobis supra præfixam in quest. 2.

Q V A E S T I O X L I V .

*De processione creaturarum a Deo, & de omnium entium
prima causa.*

Post considerationem diuinarum personarum considerandum restat de processione creaturarum à Deo. Erit autem hæc consideratio tripartita, vt primo consideretur de productione creaturarum. Secundo de eorum distinctione. Tertio de conservacione & gubernatione. Circa primum tria sunt consideranda. Primo quidem quæ sit prima causa cætum. Secundo de modo procedendi creaturarum à prima causa. Tertio vero de principio durationis eorum. Circa primum queruntur quatuor.

ARTICVLVS I.

AD primum sic proceditur. **V**i-
detur, quod non sit necessa-
rium omne ens esse creatum a
Deo. Nihil enim prohibet inueniri rem
ineo quod non est de ratione rei: sicut
omnem sine albedine. Sed habitudo
causati ad causam non videtur esse de
atione entium, quia sine hac possunt a-
liqua entia intelligi. Ergo sine hac pos-
sunt

sunt esse. Ergo nihil prohibet esse aliqua entia non creata à Deo.

2. Præterea. Ad hoc aliquid indiget causa efficiente ut sit. Ergo quod non potest non esse, non indiget causa efficiente. Sed nullū necessariū potest non esse: quia quod necesse est esse non potest non esse. Cū igitur multa sint necessaria in rebus, videtur quod non omnia entia sint à Deo.

3. Præterea. Quorumcunque est aliqua causa in his potest fieri demonstratio per causam illam. Sed in mathematicis non fit demonstratio per causam agentem, ut per Philosophum patet in 3. Metaph. Non igitur omnia entia sunt à Deo, sicut à causa agente.

Sed contra est quod dicitur Romanor. capit. 11. Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.

Respondeo dicendum, quod necesse est dicere omne ens, quod quoque modo est, à Deo esse. Si enim aliquid inuenitur in aliquo per participationem, necesse est quod causetur in ipso ab eo cui essentialiter conuenit: sicut ferrum sit ignitum ab igne. Ostensum est autem fu-

pra, cum de divina simplicitate ageretur, quod Deus est ipsum esse per se subsistens. Et iterū ostensum est, quod esse subsistens non possit esse nisi unum, sicut si albedo esset subsistens, non possit esse nisi una, cum albedines multiplicentur secundum recipientia. Relinquitur ergo quod omnia alia à Deo non sint suum esse, sed participant esse. Necesse est igitur, quod omnia quæ diuersificantur secundum diuersam participationem effendi, ut sint perfectius vel minus perfecte, causari ab uno primo ente, quod perfectissime est. Vnde & Plato dixit, quod necesse est ante omnem multitudinem ponere unitatem. Et Aristoteles dicit in 2. Metaphysicor. quod id quod est maximè ens, & maximè verum, est causa omnis entis, & omnis veri: sicut id quod maximè calidum est, est causa omnis caliditatis.

Ad primum ergo dicendum, quod licet habitudo ad causam non intrer definitionem, quod est causatum: tamen sequitur ad ea quæ sunt de eius ratione: quia ex hoc quod aliquid per participationem est ens, sequitur quod sit causatum ab alio. Vnde huiusmodi ens non potest esse quin sit causatum, sicut nechomo quin sit risibile. Sed quia esse causatum non est de ratione entis simpliciter, propter hoc inuenitur aliquid ens non causatum.

Ad secundum dicendum, quod ex hac

ARTIC. I.

ratione quidam motu fuerunt ad pondum quod id quod est necessarium, non habeat causam, ut dicitur in 8. Physic. Sed hoc manifeste falsum appetit in scientijs demonstratiuis, in quibus principiane necessaria sunt causæ conclusionum necessariarum. Et ideo dicit Aristoteles in 5. Metaphysic. quod sunt quædam necessaria, quæ habent causam sive necessitatis. Non ergo propter hoc solum requiritur causa agens, quia effectus potest non esse, sed quia effectus non esset, si causa non esset. Hæc enim conditionalis est vera, sive antecedens & consequens sunt possibilium.

Ad tertium dicendum, quod mathematica accipiuntur ut abstracta secundum esse. Vnicuique autem competit habere causam agentem secundum quod habet esse. Licer igitur ea quæ sunt mathematica habeant causam agentem: non tamen secundum habitudinem, quam habent ad causam agentem cadunt sub considerationem mathematici. Et ideo in scientijs mathematicis non demonstratur aliquid per causam agentem.

Notationes circa Articulum.

C O N C L V S I O E S T. Omne ens quoque modo sive a Deo est. Rationem, & doctrinam tamen articuli in disputat, examinabim. Circa articulum vero primum notandum est cum Caet. in commentarijs, hic non esse quæstio non, an Deus sit causa rerum omnium per creationem: ex ijs enim, que dicuntur in q. sequentiis de natura creationis, facile colligi potest, quæ entia fuerint à Deo productæ per creationem: sed curatur nimirum omnis aliud, præter Deum, sive à Deo, ut efficienti. Id autem patet ex ipso textu, ubi nulla mentio fit creationis: & clarus ex conclusione, quæ S. Thomas articulis respondit. Quare nomen illud, *creatum*, (inquit Caetanus) quo vitur S. Thomas in titulo articuli, non significat id, quod est productum per veram creationem; sed id, quod quoque ratione effectum est: & ob id in distinctione titulorum huius quæstionis ponitur a S. Thomas sub hac forma, *Vtrum Deus sit causa efficiens omnium rerum*.

Ego tamen existimo participationem, creatum, in titulo, qui est præfixus huius articulo, significare, id quod productum est per creationem. Nec enim queritur, an necessarium sit, ens creatum à Deo esse; sed vtrum sit necessarium, omne ens esse creatum à Deo, an non: ut appareat ex initio primi argumenti, ex quo titulus de *lampsus* est. Nihilominus non responder. S. Thom. omnes esse à Deo creatum: sed omne ens, quomodo cumque sit, hoc est, quæcumque ratione productum sit, à Deo esse: intelligit autem ut à causa efficienti: nam de causa exemplari, & finali, quæ Deo conuenire possunt respectu creaturam, deinde in art. 3. & 4. disputat: nunc igitur generaliter responder, omne ens esse à Deo, ut efficienti, quoque modo illud sit.

Deinde obseruandum est, hic non disponit S. Thom.

